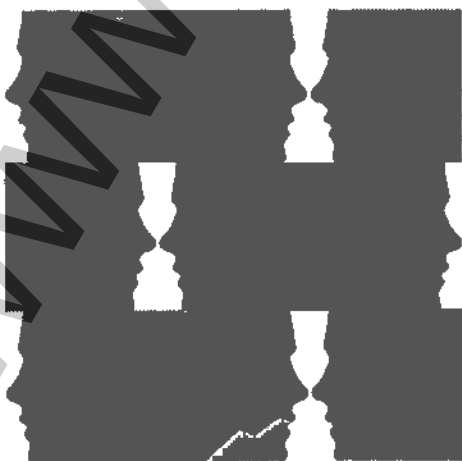

حقوق شهروندی
و توسعه پایدار

خوئینی، غفور، ۱۳۴۲-

عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام.

عنوان و پدیدآور: حقوق شهروندی و توسعه پایدار/ تألیف غفورخوئینی.

تهران: فرهنگ صبا، ۱۳۸۶.

۱۰۴ ص.

ISBN: 978-964-2935-01-7

فبا.

کتابنامه: ص. ۱۰۴؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: مردم (حقوق اساسی) - - ایران/ شهروندان ایرانی/ توسعه پایدار - - ایران/

حقوق مدنی - - ایران. شوراهای شهر - - ایران.

۳۴۲/۵۵۰۸

ح ۹/خ/۴/۲۵۰ KMHT

۱۰۳۳۱۶۹

شماره کتابخانه ملی

نمایه‌های اسناد ایران

■ ناشر: نشر فرهنگ صبا

■ حقوق شهروندی و توسعه پایدار

■ نویسنده: غفور خوئینی ■ ویراستار: محمد عبدعلی

■ مدیر هنری و طراح گرافیک: کوروش ملک‌پور ■ مدیر تولید: حسن بنفشه

■ چاپ اول: ۱۳۸۶ ■ شمارگان: ۳۰۰۰

■ لیتوگرافی: خدمات فرهنگی صبا ■ چاپ: صادق

■ شابک: ۷-۰۱-۲۹۳۵-۹۶۴-۹۷۸

■ قیمت: ۱۶۰۰ تومان

فهرست مطالب:

پیشگفتار	۸
جامعیت نظام حقوقی کشور در پاسخگویی به نیازهای عمومی	۱۰
حقوق شهروندی و توسعه پایدار (حقوق همبستگی)	۱۳
توسعه پایدار	۱۵
شاخص‌های توسعه	۱۷
شهروند و شهروندی	۱۸
حقوق شهروندی در گذر تاریخ	۱۹
عناصر اصلی موقعیت شهروند	۲۱
حقوق اساسی شهروندان (حقوق ملت)	۳۸
حق برابری	۴۱
حقوق اساسی زنان	۴۳
امنیت فردی	۴۵
آزادی عقیده	۴۹
آزادی مطبوعات	۵۲
اصل مصونیت اسرار شخصی	۵۵
اصل صحبت	۵۷
آزادی‌های عمومی	۵۹
اجرای آزادی‌ها توسط دولت	۶۰
حقوق اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی	۶۲
حقوق و امنیت قضایی	۶۵
اصول حاکم بر مجازات‌ها	۶۸
اصل برائت	۷۰
مجرای اصل برائت	۷۱
ممنوعیت شکنجه و اجبار	۷۳
عدم سوءاستفاده از حق	۷۵
منع هتک، حرمت و حیثیت زندانیان	۷۷
حق تابعیت	۷۹
مشروعیت کشورها	۸۰
معنای تابعیت	۸۲
سیستم‌های کسب تابعیت	۸۳
عوامل گسترش و توسعه شهری	۸۸
الگوی توسعه شهروندی	۹۱
شوراهای توسعه شهری در ایران	۹۳
نهاد شوراهای شهرداری‌ها در قوانین ایران	۹۷
تعاریف سلسله مراتب فضاهای شهری	۹۸
فهرست منابع و مأخذ	۱۰۴

خلق را ورد زبان مدحت و تحسین من است
کاین کرامت سبب حشمت و تمکین من است...

تا مرا عشق تو تعلیم سخن گفتن داد
دولت فقر خدایا به من ارزانی دار

پیشگفتار

مدتی بود که می‌خواستیم به مناسبت پایان دومین دوره شوراهای اسلامی گوشه‌ای از اقدام‌های انجام گرفته را در گزارشی برای شما بنویسیم. افتخار داریم که دو دوره نمایندگی مردم شهر کرج را در شورای اسلامی به عهده داشتیم. اکثر دوره اول را در سمت ریاست شورای اسلامی شهر کرج خدمت کردم و در دوره دوم به عنوان منتخب اول مردم به شورای شهرستان و سپس شورای اسلامی استان تهران وارد شدم و به عنوان رئیس شورای اسلامی استان در خدمت این نهاد مردمی و نماد نظام مردم‌سالار بودم.

غرض اصلی‌ام در وهله اول بیان بی‌لایح عملکردی بود که در این ۸ سال پر فراز و نشیب و دوران تولد شوراهای می‌شد ارائه داد تا با آشنایی با نتایج عملکرد آن، به آینده امیدوارتر و دلگرم‌تر شوند که خصوصیت یک نظام مردم‌سالاری که شهروندان از حقوق خود برخوردار گردند، چه قدر متفاوت است از یک نظام غیردموکراتیک. هر چند مسئولان نظام کمر همت بستند تا در دولت هفتم جناب آقای خاتمی اصل بر جای مانده شوراهای از قانون اساسی را اجرایی کنند، اما با توجه به تجارب جهانی و خصوصیات نظام اداری کشور خود بر این امر واقف بودند که وقت چند دوره اول شوراهای صرف این خواهد شد تا این نهاد در کشور جا بیفتد و به اصطلاح حضورش در فرآیند تصمیم‌سازی‌ها نهادینه گردد، زیرا در دوران گذار به سوی توسعه، نهادهای سنتی همواره در مقابل نهادهای نو و مدرن و توسعه‌گرا عکس‌العمل منفی نشان می‌دهند و فرایند جایگزینی را به تأخیر می‌اندازند. از این رو، پیش‌بینی می‌شد که این دوره استقرار طولانی شده، و با چالش‌هایی نیز مواجه گردیم.

در دوره اول شوراهای و در همان ابتدای شکل‌گیری، این امر به خوبی ملموس و محسوس بود. شهر کرج که دومین شهر بزرگ استان تهران و یکی از کلان‌شهرهای کشور به شمار می‌رود، علی‌رغم انتخابات بسیار پرشوری که از میان ۹۰۰ داوطلب انتخابات شورا ۹ نفر با کسب اکثریت آرا به عنوان منتخبان مردم برگزیده شدند، به خاطر اختلاف میان هیئت نظارت و هیئت اجرایی بر سر یک نفر که هیئت نظارت بر این باور بود که باید وارد اعضای اصلی گردد، شورای شهر را در اول کار به چالش کشیدند که با درایت دولت و برخی از اعضای هیئت نظارت مرکزی از این مرحله عبور کردیم.

به لحاظ اطلاع از تجربیات دیگر کشورها و خصوصیات نظام اداری کشور و حمایت مقام‌های عالی کشور، کوشیدیم راهی را که قرار است بپیماییم با سرعت و شتاب بالایی طی کنیم، به نحوی که این حرکت در کشور در انظار عمومی به عنوان یک تجربه موفق و دستاورد انقلاب اسلامی استقرار یابد. توجه به برنامه‌ریزی و تنظیم برنامه پنج‌ساله عمرانی برای اولین بار در سطح شهر کرج، حرکت بر مدار برنامه، اقدام برای اجرایی کردن پروژه‌های بزرگ شهری، تصویب و اجرایی ساختن روگذر و زیرگذرهای شهری و بزرگراه‌ها، توجه ویژه به حوزه‌های فرهنگی و ورزشی و احداث فرهنگسراها و تالار بزرگ شهر و ورزشگاه‌های متعدد، برپایی آیین تجلیل از قهرمانان و شاخص‌های علمی و فرهنگی شد.

پیگیری راه‌اندازی متروی شهری، افزایش ناوگان حمل و نقل عمومی، برگزاری ملاقات‌های متعدد عمومی با مردم در محلات و مناطق شهری، ورود شهر کرج در مجموعه کلان‌شهرهای کشور و مسئولیت دبیرخانه هیئت مدیره کمیته منتخب دولت برای اصلاح قانون شوراهای از سوی کلان‌شهرهای کشور از جمله اقدام‌های مؤثر پرشتابی بود که در این وهله انجام گردید. از همه مهم‌تر این که برای اولین بار نحوه انتخاب

شهردار را که قبلاً صرفاً در پشت درهای بسته توسط مسئولان انجام می گرفت، به انتظار عمومی کشیدیم و با فراخوان و کسب نظر اعضای محترم شورا در سالن جلسات عمومی با حضور خبرنگاران و مردم و با استماع برنامه های کانیدهای تصدی سمت شهرداری، انتخابات آزاد و عمومی را که از ثمرات شکل گیری شوراهای بود، در یک کلان شهر کشور به نمایش گذاشتیم.

هر چند به لحاظ دخالت عوامل مختلف بیرون از شورا که در نهاد شوراهای دخالت می کردند، قدری در انتهای کار دوره اول اوضاع به تلخی گرائید، اما عموم مردم به لحاظ آنچه دیده بودند، به خوبی قضاوت کردند و دو سوم اعضای شورای اول را برای دوره دوم شوراهای برگزیدند و در دوره دوم ثبات مدیریت بیشتر شد. در دوره دوم علی رغم انجام انتخابات مجلس و ریاست جمهوری که فضای سیاسی کشور دگرگون شد، شوراهای عموماً بدون ورود در عرصه های سیاسی، صرفاً به ایفای وظایف اجتماعی خود پرداختند و اساساً انتخابات ریاست جمهوری خود نشانی بود از تاثیر گذاری شوراهای و انجام خدمات اجتماعی در صحنه فضای سیاسی کشور. به جهت آنکه منتخب شورای اسلامی شهر تهران جناب آقای دکتر محمود احمدی نژاد که به عنوان شهردار تهران انجام وظیفه می کرد، در این فضای خدمات رسانی شوراهای و تاثیر گذاری آن به عنوان ریاست جمهوری برگزیده شد. این تاثیر گذاری تا آنجایی پیش رفت که در نحوه انتخاب داوطلبان و شعارهای جریانات سیاسی کشور در انتخابات دوره سوم شوراهای نیز تاثیر خود را گذارد و احزاب سیاسی کوشیدند با معرفی افراد خوشنام، کاربلد و موجه و با شعارهایی که حاکی از خدمت صادقانه به مردم بود، وارد عرصه انتخابات شوراهای شوند. این رخداد فارغ از هر نتیجه ای که داده و خواهد داد، در واقع بیانگر این حقیقت مبارک است که نهاد شوراهای جای خود را باز کرده و دوران گذار در این عرصه به خوبی طی شده و اعتقاد عمومی را در تاثیر گذاری آن در حیات اجتماعی شان پدید آورده است.

همین امر موجب گردید که بنده نیز به نوبه خود به عنوان معلمی کوچک در نظام دانشگاهی کشور که تجربه دو دوره را دارم و در بزرگ ترین استان کشور مسئولیت این نهاد را بر عهده داشتم، به عنوان یک تکلیف دیگر به جای بیان بیان عملکردی که خود واضح و آشکار است و شهرداری ها و شوراهای عموماً آن را منعکس می کنند و یا خواهند کرد، وجوه علمی تاثیر گذاری این فرایند را در توسعه پایدار کشور بیان کنم. از این رو در تداوم اقدام به چاپ کتابی که در شورای اسلامی استان تهران به نام شکوه اردی بهشت به چاپ رسید و در آن جایگاه شوراهای را در نظام مشارکت همگانی و از دیدگاه مبانی و منابع حقوقی مان مطرح کردم، در این نوشتار کوشیدم جایگاه این نهاد مردمی را در شکل توسعه پایدار خصوصاً در توسعه پایدار شهری و الگوهای این توسعه بیان کنم و اهمیت شوراهای را به عنوان مظهری از حقوق شهروندی و اهمیت و جایگاه حقوق شهروندی را در قانون اساسی کشور و مبانی و منابع حقوقی خود بازگو نمایم. امیدوارم این اقدام مقبول افتد و توانسته باشیم در این عرصه سهمی هر چند ناچیز را ایفا کرده باشیم.

در پایان، لازم می دانم از همکاران گرامی در دبیرخانه شورای اسلامی استان تهران، آقایان خوارزمشاهی نایب رییس شورای اسلامی استان و قلیچ خانی رییس دبیرخانه شورا و خانم ها نرگس قربانی مدیر مالی شورا و اعظم اکبری کارپرداز شورا که در چاپ کتاب مرا یاری رساندند، نهایت سپاسگزاری و قدردانی را به عمل آورم.

انه ولی التوفیق

غفور خونی

رییس شورای اسلامی استان تهران و

رییس پژوهشکده فلسفه و حقوق تطبیقی